

Дослідження здійснювалося згідно протоколів розтинів Чернівецького обласного патолого-анатомічного бюро. Отримані дані свідчать, що стабільно підвищеною в порівнянні з іншими районами впродовж усього періоду спостереження частота ПВР залишається в Сторожинецькому, Новоселицькому і Глибоцькому районах. Серед виявлених ПВР у Сторожинецькому районі

переважають уроджені вади серця та множинні вади розвитку, в Глибоцькому та Новоселицькому — множинні.

Результати досліджень є перспективними для поглибленого аналізу можливих причин підвищеного ризику виникнення ПВР у даних регіонах.

Clin. and experim. pathol. - 2004. - Vol.3, №2. P. 293-294.

Прийшла до редакції 2004

УДК 616.72-007.24-92-085

**О.П.Пірожок,
О.В.Пішак**

Буковинська державна
медична академія, м. Чернівці

ДЕСИНХРОНІЗАЦІЯ ДОБОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОКРЕМИХ БІОХІМІЧНИХ ПАРАМЕТРІВ ЯК ФАКТОР ПАТОГЕНЕЗУ ОСТЕОАРТРОЗУ

Ключові слова: біоритми, остеоартроз, вільнорадикальні процеси.

Резюме. Досліджено біоритми показників вільнорадикальних процесів та антиоксидантного захисту, колагенолітичної активності плазми в хворих на остеоартроз. Встановлено порушення синхронності взаємодії зазначених систем, що може виступати окремим чинником прогресування остеоартрозу.

Вступ

Формування просторово-часової організації різних патологічних явищ, зокрема, запальних та дегенеративних процесів, підлягає закономірним ритмічним добовим коливанням [3,6]. Ще 20 років тому Labegque та ін. показали, що гіперчутливість сповільненого типу переважала о 7.00 порівняно з вечірніми годинами, і корелює з відомою ритмічністю Т-лімфоцитів, макрофагів та моноцитів. Механізм час-залежних варіацій за розвитку запалення також пов'язують із добовими змінами систем медіаторів, що зумовлюють його судинну фазу – гістаміну, брадикініну, простагландинів. Безумовно, добові зміни секреції та метаболізму ендогенних кортикостероїдів є частково відповідальними за час-залежні зміни стресової та запальної реакції. Припускають, що чутливість тканини до прозапального агента має циркадну та сезонну залежність. Такі особливості доведені для чутливості організму та, зокрема, судинної стінки, до простагландину E₂, арахідонової кислоти і брадикініну [6].

Добові зміни кровопостачання місця розвитку патологічної реакції теж пояснюють наявність

ритму її інтенсивності. Дані, отримані при дослідженні на щурах, свідчать, що кровообіг у них більш виражений вночі, у фазу активності, і найнижчий вранці. Існує гіпотеза, згідно якої важливим компонентом генерації добового ритму запальної реакції є нестабільність міграції клітин у патологічний осередок. Проте, всі ці дані пояснюють лише окремі випадки експериментального запалення та не розкривають явищ, які відбуваються в людському організмі за конкретної патології.

Різні дослідники підтверджують існування добових варіацій клінічних та лабораторних параметрів у хворих на дегенеративні розлади опорно-рухового апарату [1,4]. Ідентифікація таких ритмів є надзвичайно важливою для пацієнтів – не лише для розуміння патогенезу захворювання, але й для планування їх добової активності та підбору адекватних терапевтичних схем.

Мета дослідження

Вивчити добову організацію факторів антиоксидантної та прооксидантної систем, протеолі-

© О.П.Пірожок, О.В.Пішак, 2004

тичних процесів як параметрів, що віддзеркалюють основні процеси хрящової деструкції (вільнорадикальне пошкодження та протеолітична деградація) у хворих на остеоартроз (ОА) [1,5].

Матеріал і методи

Обстежено 31 хворого на ОА у зимово-весняний період. Діагноз встановлювали на підставі критеріїв Американської ревматологічної асоціації (1990) [2]. У жодного хворого не було ознак синовіту, супутньої гастроентерологічної, нефрологічної, легеневої патології в стадії загострення, суб- та декомпенсованої серцевої патології. У жодному випадку не проводили ортопедичного лікування на уражених суглобах. Серед хворих переважали особи жіночої статі (9:1). Вік пацієнтів становив $55,3 \pm 8,3$ роки. Серед 20 обстежених у 25 діагностовано первинний ОА, у 6 – вторинний характер процесу. Контролем слугували дані, отримані при обстеженні 12 здорових осіб, зіставних за віком та статтю. Кров забирали в першу добу перебування пацієнтів у стаціонарі з 4-годинним інтервалом. Вивчали вміст відновленого глутатіону (ВГ), малонового альдегіду (МА), вільнорадикально модифікованих білків (ВМБ), активність каталази та колагенолітичну активність плазми. Всі дослідження виконано за стандартними біохімічними методиками. Результати оцінено статистично.

Обговорення результатів дослідження

На підставі аналізу даних, отриманих при обстеженні здорових осіб, встановлено, що ритм вмісту в плазмі ВГ характеризувався чіткою добовою організацією; максимальні значення визначали в ранкові години (6.00 – 10.00). Активність каталази в обстежених мала схожий характер. Слід відмітити її низький рівень та амплітуду впродовж доби. Максимальну активність каталази виявляла в денний та вечірній час (10.00 – 22.00). Найбільший вміст МА спостерігали о 10.00 і 18.00. Вміст продуктів ВМБ у крові здорових характеризувався чітким циркадіанним характером, максимальні значення припадали на вечірні години (18.00 – 22.00).

У хворих на остеоартроз спостерігали зменшення амплітуди ритму ВГ. Крива набувала монотонного характеру за рахунок згладження її в нічний період – денні значення незначно відрізнялися від нічних. Ритм активності каталази пацієнтів набував інверсного характеру порівняно з таким контрольної групи – максимальні значення фіксували в денні та вечірні години, амплітуда ритму зростала.

Незважаючи на помірне зростання вмісту вищезазначених антиоксидантів в організмі,

перебудова їх добової організації із ритмом фаз максимальної активності на денний період не забезпечувала ефективного перебігу репаративних процесів вночі, що підтверджувалося активацією перебігу вільнорадикальних процесів та зростанням у крові вмісту кінцевих продуктів – МА та ВМБ. Максимальні значення останніх визначали в нічні години – 22.00 – 6.00.

Відомо, що колагеноліз тісно пов'язаний у часі з перебігом вільнорадикальних процесів, оскільки активні форми кисню володіють здатністю активувати систему протеаз хряща за патології [5]. Ритм протеолітичної деградації білка в обстежених відзначався синхронністю з ритмами концентрації МА – колагеноліз сягав максимальних значень вночі.

Подальші перспективи досліджень – полягають у пошуках шляхів відновлення гармонійності взаємодії зазначених процесів та додаткової корекції анти- та прооксидантного статусу вночі.

Висновки

1. Перебіг вільнорадикальних процесів в організмі здорових людей максимальний у фазу активної діяльності, антиоксидантний захист реалізується найповніше у фазу спокою.

2. Остеоартроз характеризується десинхронізацією взаємодії антиоксидантної та прооксидантної систем, активацію колагенолізу із порушенням ефективної репарації і прогресуванням деструкції в нічний час.

Подальші дослідження цього питання дадуть нові цікаві факти для розуміння механізмів формування остеопорозу.

Література. 1. Коваленко В.Н., Борткевич О.П. Остеоартроз. Практическое руководство. // К.: Моріон. - 2003. - 448 стр. 2. Коваленко В.Н., Шуба П.М. Ревматические болезни: номенклатура, классификация, стандарты диагностики и лечения. // К.: КомПолиС. - 1999. - 123 стр. 3. Комаров Ф.И., Рапопорт С.И. Хронобиология и хрономедицина. // М.: Трианда-Х. - 2000. - 488 стр. 4. Bellamy N., Sothorn R.B., Campbell J., Buchanan W.W. Rhythmic variations in pain, stiffness, and manual dexterity in hand osteoarthritis // Ann. Rheum. Dis. - 2002. - № 61. - p. 1075-1080. 5. Ghosh P., Smith M. Osteoarthritis, genetic and molecular mechanisms. // Biogerontology - 2002. - V. 3 (5). - p. 257-264. 6. Lectures Choisis en Chronobiologie et Chronotherapie // Canada, Hiver 2000. - 342 p.

ДЕСИНХРОНИЗАЦІЯ СУТОЧНОГО ВЗАЙМОДЕЙСТВІЯ НЕКОТОРИХ БІОХІМІЧЕСЬКИХ ПАРАМЕТРІВ ЯК ФАКТОР ПАТОГЕНЕЗА ОСТЕОАРТРОЗА

О.П.Пирожок, О.В.Пишак

Резюме. Исследованы биоритмы показателей свободнорадикальных процессов и антиоксидантной защиты, колагенолитической активности плазмы у больных остеоартрозом. Установлено нарушение синхронности взаимодействия упомянутых систем, что может выступать как отдельный фактор прогрессирования остеоартроза.

Ключевые слова: биоритмы, остеоартроз, свободнорадикальные процессы.

**DESYNCRONIZATION OF DAILY INTERACTIONS OF
SOME BIOCHEMICAL PARAMETERS AS FACTOR
OF OSTEOARTHRISIS PATOGENESIS**

O.P.Pirozhok, O.V.Pishak

Abstract. Biorhythms of free-radical processes and antioxidant protection, plasma collagenolytic activity were estimated in patients suffering from osteoarthritis. Alteration of synchrony of these

processes interaction was found out that serves as a separate factor of osteoarthritis progression.

Key words: biorhythms, osteoarthritis, free-radical processes.

Bukovinian State Medical Academy (Chernivtsi)

Clin. and experim. pathol. - 2004. Vol.3, №2. - P.294-296.

Надійшла до редакції 2004
